

ROZGONYI MARGARÉTA

A HŰTŐ

Hazatértek. Soványabban, beesett arccal, kevesebb mosollyal és eggyel kevesebb gyerekkel. A Nákó-család hét tagja indult el pár évvel ezelőtt Munkács nyomornegyedéből szerencsét próbálni a nagy Magyarországra, de csak hatan jöttek vissza.

Nákó Jóska soha életében nem dolgozott tisztességesen, mindig csak alkalmi, fekete munkákból szerzett fizetségből, és az innen-onnan kapott vagy elcsent segélyekből, adományokból élt. A nagy utazás előtt a szokásoshoz képest nem volt üres a kamrájuk, jócskán tartott még az ünnepek időszakában az egyháztól, jótékonyági szervezetektől kapott csomagokból. Nákóék ünnepi menüje abban az évben kivételesnek bizonyult. Kaptak krumplit, egy kevés húslevesnek való zöldséget, de mivel a tyúkhús mégis hiányzott, ezért Teri, Nákó élettársa zöldséglevest főzött. A karácsonyi ajándék a költözésük évében is az a pár szem cukorka volt, amit a szomszédasszony árult az utcán, egy hokedliről. Az öt gyerek egész nap az udvaron játszott, iskolát nagyobb rendszerességgel csak tél idején láttak, amikor jól át lehetett melegedni a fűtött tantermekben. A következő telet már nem akarták megvárni, nem jutott volna fára a cserépkályhába és az öreg sparheltbe. A barátaik Csehországot választották, oda mentek dolgozni, de a Jóska gyerekei csak magyarul tudtak, ukránul egy szót sem beszéltek. Nem járt utána, hogy hova indulnak pontosan, de örült annak, hogy Tiszavasváriban állítólag sok Ukrajnából áttelepült magyar él, olyanok is, akiknek tényleg magyar az anyanyelve. Az az ember, aki pénzért bárkinek segített elintézni a kettős állampolgárságot és az áttelepülést, legalábbis ezt mondta. Közel is van az ukrán-magyar határhoz, gyakran jöhetnek majd meglátogatni a népes rokonságot, akik mindenüket összeszedték, hogy egy kis pénzhez juttassák Jóskaékat. A Nákó-család eladott mindent, de az összeszedett készpénz így sem volt elég, így a jötevő hivatali intéző uzsorakamat mellett nagylelkűen kezelt rázott a részletfizetésre. – Az új világban úgyis jobban fog menni, meglásd! Jóska pedig már lelki szemei előtt látta, ahogyan felviszi majd az Isten a dolgát, s ő lesz majd a tiszavasvári Dzsoni. A telepen így hívták a helyi vezetőt. Örült a segítségnak, bármit aláírt, amit elé tolt a férfi. Teri még a betűket sem ismerte jól, így hát maradt a kamatos kamat, és az elol-

vasás nélkül odafirkantott aláírások. Amikor már minden papírt, engedélyt, tiszavasvári albérletet megszerzett a jótevő, a hét tagú Nákó-család kiürített kis munkácsi viskójukat kulcsra zárták, és két bőrönddel meg az éléskamra maradékával átlépték a határt.

Éjjel fél egykor, stoppal és lábaik segítségével meg is érkeztek Tiszavasváriba. A jótevő pár napja még azt mondta, hogy a lakás takaros, bútorok, hűtőszekrény, gáztűzhely, mosógép biztosan lesznek a lakótelepi panelház ötödik emeleti lakásában. A közvetlen szomszédban pedig egy régi jó barátja él, hozzá bátran fordulhatnak segítségért.

Először még azt sem tudták, hogy jó lakás ajtaját nyitották-e ki azzal a kulccsal, amit indulás előtt Munkácson adott nekik a férfi, mert a négy falon, és az ablakokon kívül mást nem találtak odabent. A gyerekek négykézláb csúszkáltak a laminált padlón, és élvezettel simogatták, mert soha nem láttak még ilyet. A villanyt fel-le kapcsolgatták, sötétítő függöny és redőny híján kívülről úgy tűnhetett, hogy morzejellel akar valaki üzenni a Mindenhatónak, köszönve szépen a nagylelkű segítséget. Teri máris meleg vizet engedett a kádba, és rögtön beleültette az öt gyereket. Ünnepe a mai nap, tisztának kell lenni! A kétbőröndnyi ruha elég volt arra, hogy szárazra törölje őket a másfél órás füröcskélés után, de arra már nem maradt, hogy fel is öltöztesse őket. Le kellett volna feküdni, de csak állt a család az üres lakás közepén, és keresték a helyet, ahol álomra hajthatnák a fejüket. Ágy és párna még Munkácson is jutott nekik, de itt... Még a kád sem száradt meg a lubickolás után, abba sem lehetett feküdni. Egyetlen esélyük a szomszéd ember volt, akit mély álmából kellett volna felrázni. A gyerekek úgy szaladtak ki a csendes lépcsőházba, ahogy fürdés után voltak, és válogatás nélkül dörömbölték végig az emeleten lévő összes ajtót. – Szomszéd bácsi, gyere ki, ég a házad ideki! Az egyik ajtó mögül egy nagy koppanás hallatszott, mintha valaki egy éjjeli edényt vágott volna az ajtóhoz. A gyerekek nem ijedtek meg, annál jobban énekelték a mondókat, amikor kinyílt résnyire a másik ajtó. A kukucskáló, csíkos pizsamás, ősz hajú férfi álmos szemekkel nézett Nákóékra, és csak annyit kérdezett: maguk az ukránok? – Bácsi, mi nem tudunk ukránul, csak magyarul! A férfitől erre kaptak egy legyintést, egy nagyobb matracot, egy párnát, és egy pokrócot. Így hát a család összeölelkezve, egy kupacban aludt el az első tiszavasvári éjszakáján.

Az elkövetkező napokban az is kiderült, hogy a csíkos pizsamás embert Kovácsnak hívják, villanyszerelő, és feleségével, Erzsikével ketteskén élnek. Örömmel fogadták a szomszéd gyereksereget a lakásukban. Zserbó-

val, mézes krémessel halmozták el őket, miközben a tévében a mesematiné hosszú időre helyhez kötötte a kicsiket. Nákóék közben Kovácssal járták a Munkaügyi Központokat, hogy álláskeresőként a következő havi járadékot már meg tudják kapni. Kovácsnak eszébe jutott, hogy lomtalanítás van a város másik végében, ott sok kincstre lehet bukkanni. Nákó kissé nehezen értette meg, mi is az a lomtalanítás, Kovács keményen dolgozott azért, hogy elmagyarázza: ebben az országban az embereknek rengeteg felesleges kacatjuk van, amitől igyekeznek megszabadulni.

Végül Kovács munkára parancsolta a hét fős családot, akik nagy lelkesedéssel és két talicskával kincskeresésre indultak. A gyerekek nagyon élvezték a játékot. Utcáról utcára, sarokról sarokra jártak, s ahol találtak egy használható lámpát, szőnyeget, vázát, kisebb alkalmatosságot, azt a talicskába pakolták. Néhol szerencsájük volt, és tűrhető állapotban lévő ágy, fotel, asztal is az útjukba került. Ezeket nem tudták volna azonnal elvinni, így odaültettek egy-egy gyermeket, őrizzék a kincset addig, amíg az üres talicskával vissza nem jönnek érte. Teri elégedetten mosolyogva méregette, ahogyan gyűlt a szoba közepén a sok berendezési tárgy. Este hazajöttek a gyerekek is, csiripelve, egymás szavába vágva mesélték, hogyan kergették el a kalózokat az őrzött kincsek mellől, vagy hogyan kaptak fánkot attól a nénitől, akinek a kidobott nagy szőnyegét őrizték az utcán. – Képzeld, Anyuka, azt mondta a néni, hogy ez egy varázsszőnyeg, tud repülni!

Nákó nem adta fel, éjjel még egyszer elindult, reménykedett, hogy valahol a keze ügyébe akad egy rozoga mosógép vagy hűtő. Tél volt, Teri ügyesen megoldotta az étel hűtését az ablakban. A hidegnek viszont vége lesz, és az élelem nem veszhet kárba. A város végén végre szemben találta magát egy nyitott ajtójú, koszos hűtővel. Még egy rothadt alma is volt benne. Az ajtó csavarjai berozsdásodtak, a zárógumi sem tapadt. – Nem baj, csak működjön! Majd kitámasztjuk egy seprűnyéllel! A család segítségével felcipelte az emeleti lakásba, és lerakta a szobában, ahol az egész család körbeülte.

Teltek a hetek, Nákó Jóska reménykedve próbált munkát találni. A helyi építkezésekről elküldték, mert minden vállalkozó a saját embereivel dolgozott. A gyárakban éppen leépítés volt, és üresedés híján a közmunkaprogramba sem fért be. Jelentkezett éjszakai őrnek, ott azzal hajtották el, hogy nem bíznak az „ukránokban”. A fuvarcégnél azért nem vették fel raktárosnak, mert már az első számolás- és helyesírás készségfelmérésen elbukott. Teri kapott egy négyórás takarítói állást az orvosi rendelőben, s éjjelenként dolgozott, amikor a gyerekek már lefeküdtek aludni. Ezért kapott

annyit, hogy nem haltak éhen, de a munkanélküli segéllyel kiegészítve sem tudták összeszedni a részlet összegét, amit a jötevőjük minden hónapban, a lakbérrel együtt könyörtelenül megkövetelt. Érkezése úgy hatott, mint a kiütés, és Nákó ilyenkor azt érezte, hogy legszívesebben szétmarná magát. A hetedik hónapban közölte, hogy ha nem kap egy nagyobb összeget, nem fogja fizetni Nákóék számláit. Pénz nem volt, s egy idő után már víz, gáz és áram sem. Sokat segített a köztéren lévő kút, ahová napi háromszor járt le Nákó Jóska és Teri. Az egyik pumpálta a vizet, a másik tartotta a vödört. Nyáron kevésbé volt szükség a fényre, áram és így hűtő híján pedig a napi egyszeri étkezést kenyérral, konzervvel oldották meg. Egyszer aztán a Református Egyházközösségtől kaptak egy csomagot, benne egy egész csirkével.

Kovács megsajnálta a családot, és felajánlotta, hogy visszaszerzi a lakásukba az áramot, mégpedig egy kampó segítségével, a kinti vezetékről. Nákóék csak arra tudtak gondolni, hogy most finom húslevest ehetnek, s elfelejtik a penész és a poshadás ízeit. A júliusi melegben a húsleves megfőtt, a maradék pedig a már működő hűtőbe került. Ebéd után mindenki elaludt. Az egyik Nákó kisfiú arra ébredt, hogy csorog rajta a víz. Eszébe jutott, hogy a hűtő már működik, és milyen jó hideg! Hely is volt benne, csak az egyik polc foglalt, egy fazék leveslével, meg egy kevés hússal, zöldséggel. Miután helyet csinált, bemászott, izgatottan magára húzta az ajtót, és érezte, hogy teste kellemesen hűl. Felnyúlt a hűtő belső villanykapcsolójához, nevetgélve elkezdte ki-bekapcsolgatni, pont úgy, mint azon az éjszakán a szobában, amikor Tiszavasváriba érkeztek. Átjárta az az izgatott, büszke érzés, ami akkor töltötte el, amikor az apjától naponta azt hallotta, hogy ő lesz a helyi Dzsoni, mert itt minden jobbra fordul!

A Nákó-család egy nagy robbanásra és hatalmas füstre ébredt. Felugrottak, kiszaladtak a konyhába, de félúton megtorpantak, mert a hűtő ajtaja eltorlaszolta a bejáratot. Az ablakot betörve találták, a falak megrepedtek, a hűtő maradéka pedig úgy füstölt, mintha az örök sötétség szállta volna meg a családot. Teri ijedtében körbenézett. Nem tudta megfogalmazni, mi játszódik le benne, mert eddig nem volt köze ehhez az érzéshez. Valami olyasmit érzett, mint amikor kiszakítanak az ember lelkéből egy darabot. Most már tudta, hogy milyen az. Zavartan körbenézett, de legkisebb gyerekeit nem találta. Ezek után már azt sem tudta eldönteni, hogy azonosíthatatlan, értelmezhetetlen ordítását a hűtő robbanása vagy a gyerek eltűnése váltotta-e ki. – Hol van, hogyan, merre? Keresd meg! – kiabálta dadogva, és ájultan esett össze.

112

Érkezik a takarítónő. Hallom, ahogy szedi a lábát a lépcsőn fölfelé, pedig még csak délelőtt féltizenegy van. Megint láthatom majd a szokásos szájhúzóztatását, hogy én még ágyban vagyok. Mi köze hozzá? Megérdemlem! Nincs kedvem kihúzni a sötétítő függönyt, inkább aludnék még egy kicsit, de már nyitja az ajtót.

– Ki az ágyból asszonyom, süt a nap, szép az idő! A kertész önre vár odalent, hogy megmondja, milyen virágot vágjon ma a vázákba, és a szakács is kérdezi, hogy mit készítsen vacsorára az úrnak.

Csupa-csupa kötelezettség, szívják a véretem. Nem értik, hogy az én dolgom egyedül az, hogy szép és mutogatható legyek. Ehhez pedig aludni kell, jó sokat.

Ő már kora reggel elindult, sofőr vitte a céghez. Nem akart felébreszteni, halkán ment át a gardrób szobába, hogy az Hugo Boss teljes ingkollekciónak kiválassza a mai királykékét. Azt hitte, hogy alszom, de félszempemmel is felmértem, hogy kifejezetten jól állt neki. Sportos testalkatát nagyon szépen kiemelte a slim fit fazon, és hallottam, hogy nadrágot, aztán övet is válogatott. Tuti passzolnak az inghez, ő kifejezetten kényes erre. Biztosan a bézs szövet nyert, a barna övvel, de ezt már félálomban nem láttam. Tudom, hogy mindig ezt az outfitet választja, ha este üzleti parti lesz.

– Nem kell a szakácsnak vacsorát főznie, az úr úgysem jön haza hajnalig!

Minden kifordulna a számból, ha egyedül ülnék asztalhoz ma este. Pedig hányszor előfordul! Mióta háromszor visszaraktam a tányérra azt, amit magamba tuszkoltam, inkább már nem vacsorázom. Egyszerű így teljesíteni az elvárásokat! Tegnap este elkísértem egy étterem megnyitójára, természetesen ez is kötelező program volt, ahová egyedül nem mehetett. Nekem mindig csak ilyen esetekben jut szerep. Próbáltam megenni a salátát és a garnélát, de nem csúsztott, és közben arra gondoltam, hogy milyen szívesen tolnám a képébe az egész tányért.

– Tudod, drágám, te nem értheted, hogy milyen az, amikor valaki Szabolcs megyéből indul, és a felső tízezer körébe dolgozza fel magát. Az, hogy itt vagy most velem, és már évek óta te vagy a hivatalos nőm – beláthatod –, hogy nem a munkád és az eszed jutalma. Jaj szívem, ugye nem bántottalak meg, de hát ez az igazság! Úgy elszomorodott az a szép pofid! Rendeljek Neked egy üveg bort? Attól ellazulsz!

Ekkor már arra gondoltam, hogy a tányért bele is csavarom az arcába, szó nélkül addig tolom, amíg szét nem reped, és a szilánkok véresre vágják a nyelvét, hogy ne tudjon tovább beszélni.

– Tényleg, szépségem, el is felejtettem mondani, hogy küldtem ma anyádnak pénzt. Megvehetné már végre azt a síkképernyős tévét, amiről annyit beszél neked, mit aggódik annyit a gázszámlán? Küldök neki elég pénzt, ha kell, te úgysem tudnád elintézni, meg hát miből tennéd? Várj, hol is lakik? Komoró! Azaz! Szabolcs megye az is, ugye? Még a neve is elég komor, nem tenném oda a lábam soha.

– Te is Szabolcs megyéből származol, drágám, vagy már elfelejtetted?

– Jaj, olyan régen volt az már!

Ő vezetett az étteremből hazafelé, közben valami zenét rakott be, nem figyeltem rá. Mondta a monológját az aznapi sikeres tárgyalásairól, amit szerinte én úgyis képtelen vagyok megérteni. Itthon aztán kérte a combfixet, a csipkebugyit és a túsarkút, az ágyra dobott, és tíz perc alatt végzett. – Na, látod, ezért vagy te velem!

Én inkább befogtam a fülem, összehúztam magam és aludtam.

Hálóingben lemegyek a lépcsőn, a takarítónő a nappaliból kukucskaál, hogy mit csinálok. Kávét kellene, de nincs kedvem találkozni a szakáccsal. Inkább bekiáltok a konyhába, hogy a teraszra kérem. Ristrettot. Az elég erős méreg. Kifekszem a napozóágyra, nézem a medence vizében tükröződő napot, ami úgy vonz, mint az éltető erő. A kertész már toporog mögöttem, érzem, hogy nem tudja eldönteni, meg merjen-e szólítani a meditálásom közepén, vagy inkább hagyjon békén, mert szokás szerint rá fogok kiabálni. Megkönnyítem a dolgát, és hátra szólok, hogy napraforgó. Ma az legyen a ház minden vázájában.

Borzasztó, hogy azon jár az eszem, hogyan lehetne a medence mélyére süllyeszteni őt, ha hazajön hajnalban részegen. Talán emberségesebb megoldás lenne, ha véletlenül elválna a nyelvét egy borospohárral, és megfulladna a saját vérében. Mégiscsak sokat kaptunk tőle. Pénzt legalábbis.

Ezt nem folytathatom, el kell innen mennem, különben beszippant a nap, és a víz. Nem is tudom a taxi telefonszámát, szólok a takarítónőnek, hogy hívjon egyet. Hazamegyek anyámhoz. Olyan régen, talán karácsonykor láttam utoljára. Akkor sofőr vitt haza pár órára, de sietnem kellett vissza, mert céges karácsonyi rendezvényre kísértem őt. Most nincs sofőr, de megyek vonattal. Régen, még azelőtt, hogy megismertem volna őt egy partin, ahol dolgoztam, nagyon sokat vonatoztam. Jót fog tenni egy kis levegőváltás. Megmutatom neki, hogy nélküle is képes vagyok erre!

A takarítónő megnézi nekem azt is, hogy mikor indul a következő járat. Amíg megérkezik a taxi, gyorsan összedobálok pár holmit, Kemecsen úgy-

sem lesz szükség az XXS-es Dolce kabátra és a Gucci cipőkre. Megállok az éjjeli szekrénynél, bámulom, de aztán mégis kiviszem belőle a bankkártyáját, amit nekem adott. Dudálnak, úgyhogy jobb, ha sietek, le ne késsem a vonatot. Kicsérél ez a szabadság, egyedül megyek drága anyámhoz, engedély nélkül. Rohanok, szaladok.

A vonatpályaudvarra, a 14:30-as vonathoz kérem! – a taxis éppen felfogta, amit mondok neki, és máris csörög a telefonom. Ő hív. Nem veszem fel, eszembe jut, hogy biztosan le akarja adni a jelmezrendelést, a hajnali légyottra. Általában az igazi buli akkor kezdődik, amikor részegen hazajön. Nem tudom, most milyen szerepjátékra gerjedt rá. Azt próbálom kitalálni, hogyan tudnám befogni a száját. Talán, ha a sok egyszer használt, méregdrága csipkebugyival betömném és megfulladna. Ráfognám, hogy játszottunk, hoppá, véletlen volt. Ez az ötlet nagyon tetszik, de az órára pillantva látom, hogy el fogunk késni. Kérem a taxist, hogy gyorsítson, de állunk a dugóban. Basszus, nem látja, hogy ez élet-halál kérdés? Forog az agyam, mit csináljak, emlékszem, anyám mindig azt mondta, hogyha az életem veszélyben van, akkor hívjam a 112-t, ők mindig segítenek. Ez pont egy olyan helyzet, amikor szükségem van a megoldásra, milyen jó, hogy ez eszembe jutott. Drága anyám most is segít a távolból! Tárcsázok, csörög, beleszól egy férfihang, hadarom gyorsan, mit szeretnék. Azt mondja, hogy nem vállalnak sürgősségi szállítási szolgáltatást? Még vészhelyzetben sem? Miért nem? Javasolja, hogy utazzak tovább taxival. Okosak, de Komoróig egy vagy a taxi, és csak az ő pénzéből tudom kifizetni. Azt már nem!

A taxis órája 14:32-t mutat. A vonat elment. Megint csörög a nő telefonja, a férfi fotója jelenik meg a képernyőn. A nő először kétségbeesetten bámulja a rezgő készüléket, határozatlanul kinéz az ablakon, látja a pályaudvar óráját, már 14:36. Könnybe lábadt a szeme, miközben tekintete találkozott a tükörben a taxis türelmetlen pillantásaival.

– Hölgyem, kiszáll, vagy új az úti cél?

– Egy pillanat, ezt fel kell vennem. – A nő megtörölte a szemét, nagy levegőt vett, és elhúzta a kijelzőn a zöld gombot.

– Szia!

– Te meg hol vagy? Hol van a cuccod? És hol a bankkártya?

– Te otthon vagy? – suttogta meglepetten a nő.

– Hol lennék? Sejtettem, hogy valamivel próbálkozol, te kis ribanc. Nem vetted fel a telefont.

– Én nem...

– Azt hiszed, hogy nem talállak meg? A pénzem, az meg kell, mi? Földönfutó lennél nélkülem, nemhogy Dolce kabát meg ingyenélés.

A nő a telefon piros gombjára nyomott. Közben látta, hogy a taxis már nagy levegőket vett elől, és az ujjaival dobolt a kormányon.

– Visszamegyünk.

– És van miből fizetnie? Mert én pénzből élek, kérem – mordult fel a taxis, miközben a tükörben a nő fejét támasztó kézfejen díszelgő extra hosszú, díszített műkörmöket méregette.

– Igen, itt a bankkártya.

